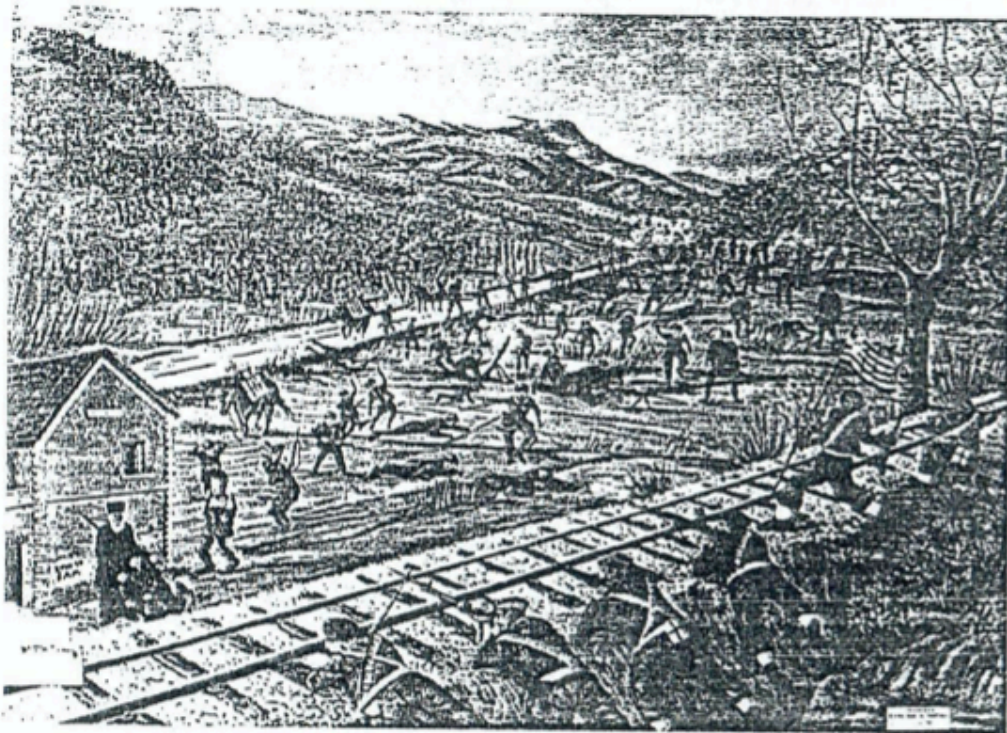


### Η μάχη της Μερίτσας

10 Φλεβάρη 1943. Το τμήμα μας στρατοπέδευσε στο χωριό Ασπροκκλησιά την προηγούμενη μέρα, με σκοπό να πραγματοποιήσει συνελεύσεις στις ομάδες, να αναπτυχθεί εκεί ο σκοπός που χωρίσαμε το συγκρότημα σε δυο τη μελλοντική δράση μας, το ρόλο του διοικητή, τις προοπτικές μας για δυνάμωμα του τμήματος και τις σχέσεις με το λαό μας. Το απόγευμα έρχεται η πληροφορία πως τάγμα Ιταλών κινήθηκε από την Καλαμπάκα, εισέβαλε στο χωριό Μερίτσα, πραγματοποιεί συλλήψεις, πλιατσικολογεί και απειλεί τον πληθυσμό σχετικά με το αντάρτικο. Θυμάμαι πως το πληροφοριοδοτικό σημείωμα έφερε το σήμα S.O.S. Αμέσως κάλεσα τους βοηθούς μου Μαχιά και Τζαβάρα, για να αποφασίσουμε τι θα πρέπει να κάνουμε. Μείναμε σύμφωνοι να κινηθούμε προς τον εχθρό και να χτυπήσουμε αν υπάρχουν δυνατότητες.

Κάναμε αμέσως γνωστό στους αντάρτες για τη δύναμη των Ιταλών, που κινήθηκαν στη Μερίτσα και την απόφασή μας να τους χτυπήσουμε. Μ' ευχαρίστηση το δέχθηκαν οι αντάρτες όλοι. Τους κυρίευσε ενθουσιασμός, γιατί μας δινόταν η κατάλληλη στιγμή να αναμετρηθούμε με τον εχθρό. Ακαριαία μεταδόθηκε και στους χωρικούς της Ασπροκκλησιάς. Σε λίγο και με την οργάνωση Ασπροκκλησιάς αποστείλαμε έγγραφα σ' όλες τις οργανώσεις των γύρω χωριών, με τα οποία τους ειδοποιούσαμε να συγκαλέσουν τις εφεδρικές ομάδες, που είχαμε αρχίσει να οργανώνουμε πριν από λίγο καιρό,



Η ιστορική μάχη της Οξύνειας (Μερίτσας) 12-2-1943 στο 18ο χλμ.  
ενάντια στους Ιταλούς επιδρομείς

να καθορίσουν επικεφαλής. Με τα όπλα τους δε να κατευθυνθούν προς το χωριό Μερίτσα αναζητώντας μας. Εν τω μεταξύ μπορούν να πάρουν μέρος με τις εφεδρικές ομάδες αυτές και εθελοντές πολίτες άοπλοι. Δεν πέρασε περισσότερο από μια ώρα, μέχρι που το τμήμα να συνταχθεί στην πλατεία του χωριού, κατά ομάδες και διμοιρίες, όπως ήταν οργανωμένο. Οι άνδρες ήταν ντυμένοι όχι ομοιόμορφα σαν στρατός, αλλά όπως μπορούσε ο καθένας. Τα όπλα ήταν διαφόρων τύπων όπως επίσης μπορούσε ο καθένας κι εξοπλιζόταν. Αυτόματα είχαμε δύο, ένα χότσκις, στο οποίο είχα εκπαιδευτεί και ήξερα το χειρισμό του. Το άλλο Σετεντχέν, παλιού τύπου. Έτσι το τμήμα είχε τη μορφή του ανοργάνωτου. Όμως η θέληση, ο ενθουσιασμός των ανδρών, τους έκαμε ένα συμπαγές τμήμα που μπορούσες να το εμπιστευθείς και δύσκολες αποστολές. Δόθηκε το σύνθημα της εκκίνησης. Μπροστά βάδιζε η γαλανόλευκη ξεδιπλωμένη, πίσω αντάρτης ντυμένος εύζωνας με το όπλο παρατεταμένο σαν προστάτης της, ξοπίσω το τμήμα ενθουσιασμένο. Οι χωρικοί της Ασπροκκλησιάς με ευχές και δάκρυα στα μάτια μας, ξεπροβοδούσαν για τη νίκη. «Μην αφήσετε ποδάρι εχθρού», «να τους εξοντώσετε όλους», «να τους κάνετε να μην μπορούν να πατήσουν τα χωριά μας», «να φυλάγεστε παιδιά μας» έλεγαν οι γερόντισσες. Η πορεία ήταν αρκετή. Πέρασαμε τη δημοσιά Καλαμπάκας - Γρεβενών και μπήκαμε στον καμπίσκο με τα πυκνά χαμόκλαδα. Πριν ξημερώσει, φθάσαμε κοντά στο ανάχωμα της προβλεπομένης σιδηροδρομικής γραμμής Καλαμπάκας-Γρεβενών-Κοζάνης. Το ανάχωμα αυτό έφραζε το στόμιο της λαγκαδιάς που σχηματιζόταν απ' το αντέρισμα ανατολικά της Μερίτσας και τις κλινές των υψωμάτων δυτικά του χωριού. Η λαγκαδιά κυρίως άρχιζε από τη Μερίτσα και χανόταν στον καμπίσκο μετά το ανάχωμα. Οι σύνδεσμοι της Μερίτσας μας είπαν, πως απέναντι στις κλινές ήταν ο Ζαραλής με το τμήμα του. Έστειλα και του φώναξα να 'ρθει γρήγορα, γιατί έπαιρνε να ξημερώσει. Οι πλαγιές σχεδόν διακρίνονταν. Είπα πως σε περίπτωση χτυπήματος των Ιταλών, οι προσπάθειές τους θα 'ναι να προχωρήσουν προς ανατολάς, για να βγουν στη δημοσιά. Αμέσως συνέλαβα ένα σχέδιο. Με μικρή δύναμη, να καταλάβουμε το ανάχωμα, το οποίο στο μήκος του ήταν μικρό. Τις μεγάλες και πιο οργανωμένες δυνάμεις, να εντάξουμε στο ανατολικό αντέρισμα αναπτύσσοντας τες προς βοράν. Άλλες μικρότερες δυνάμεις να εντάξουμε στις κλινές, που πίσω απ' εκεί εκτεινόταν τα βουνά του Κακοπλευριού. Οι μικρές αυτές δυνάμεις να παρενοχλήσουν τον εχθρό, ο οποίος ουδέποτε δεν πρόκειται να προσανατολίσει δυνάμεις προς τα εκεί, γιατί υψώνονταν τα βουνά του Κακοπλευριού, όπως αναφέρω πιο πάνω.

Ακόμα δε οι δυνάμεις αυτές να 'χουν και παρατήρηση προς Καλαμπάκα, μήπως ο εχθρός κινήσει δυνάμεις για ενίσχυση. Έφθασε και ο Ζαραλής. Του ανέπτυξα το σχέδιο. Του είπα πως εγώ με το Τμήμα μου θα πιάσω τα ανατολικά αντερίσματα, μια κι έχω περισσότερες δυνάμεις ειδικά με την εισροή των εφεδρικών ομάδων, που κατέφθαναν απ' τ' Αντιχάσια. Αυτός που η δύναμή του ήταν μικρότερη, να καταλάβει τις κλινές. Είδα ότι του άρεσε, παρόλο που δεν ήξερε από σχέδιο μάχης, γιατί έβλεπε πως ο εχθρός δεν πρόκειται να κινηθεί προς τα εκεί για υπερφαλάγγιση. Το έδαφος μαρτυρούσε από μόνο του. Του έδειξα ποια κυρίως υψώματα να πιάσει, για να μπορεί να πλαγιοβάλει τον εχθρό. Έμεινε σύμφωνος. Το σύνθημα για το χτύπημα συμφώνησε να το δώσω εγώ κι έφυγε. Μια ομάδα με επικεφαλής τον Ολύμπιο τοποθετήσαμε στο ανάχωμα. Αποστολή της να χτυπήσει την εμπροσθοφυλακή. Όμως δεν θ' ανοίξει πυρ πριν από το συνθηματικό. Τις άλλες 3 ομάδες τις ένταξα κατά μήκος του αντερί-

σματος μέχρι που να κλίσει και την παραμικρή διάβαση προς το αντέρισμα. Εφεδρεία κράτησα τη διμοιρία Κωσταρά (πρόκειται για εκείνον που μ' έδωσαν σαν παλιό κομμουνιστή στη συνδιάσκεψη). Εν τω μεταξύ συνέχεια κατέφθαναν εφεδρικές ομάδες απ' τα Αντιχάσια μερικοί δε χωρίς όπλα εθελοντές, όπως είχαμε ειδοποιήσει.

Είχε ξημερώσει για καλά. Στο χωριό φαίνονταν οι Ιταλοί που περιφέρονταν. Κατά τις 9-10 ή ώρα το πρωί βλέπαμε να συντάσσονται κατά λόχους και πίσω τους ένα τσούρμιο ολόκληρο από ζώα, λαό ανακατεμένο με στρατιώτες. Για μας και ιδιαίτερα για τους κατέχοντες, το αντέρισμα, όλα προσφέρονταν για παρατήρηση και παρακολούθηση. Μηδὲ ο ήλιος δεν ήταν εχθρικός. Από πίσω μας περνούσε τις αχτίνες του που τις έριχνε με πείσμα πάνω στους Ιταλούς για να τους διακρίνουμε στην παραμικρότερη κίνηση. Το έδαφος άνοιγε κάθε πτυχή του σαν να μας έλεγε. - Εάν χάσετε, κάθε κίνηση του εχθρού ή κατεύθυνση, θα οφειλεται σε σας και όχι σε μένα. Σε λίγο ξεκίνησαν οι Ιταλοί. Κατηφόριζαν φάλαγγες - φάλαγγες, για να μπουν στη χαράδρα, στη λαγκαδιά και να φθάσουν στη δημοσιά. Είχαν βγάλει τις ανάλογες πλαγιοφυλακές, όμως όχι σε αποστάσεις που να απειλείται η διάταξή μας και δεν υπήρχε λόγος αναδιάταξης. Όσο πήγαιναν, μας πλησίαζαν. Οι καρδιές όλων χτυπούσαν πότε θα πλησιάσουν. Ήταν, όπως βλέπαμε, μπροστά εμπροσθοφυλακή μια διμοιρία και πιο μπροστά βάδιζαν 5-6 μεταξύ των οποίων διακρίνονταν δύο πολίτες. Οι χωριάτες φαίνονταν έξω από το χωριό συγκεντρωμένοι και παρακολουθούσαν χωρίς να διαλύονται. Ήξεραν πως τους έχουμε ενέδρα, όμως πότε θα δοθεί το χτύπημα δεν ξέραν. - Θα είπε κανένας τίποτα άραγε, σκέφτηκα, θα μας πρόδωσαν την ενέργεια, θα το μάθαιναν οι Ιταλοί; Μα γιατί να 'ρχονται σκέφτηκα πάλι έτσι ξέγνοιαστα. Στο τέλος της φάλαγγας ερχόταν το τσούρμιο, ζώα φορτωμένα, χωριάτες συνοδευόμενοι, που τους φύλαγε ο στρατός. Η εμπροσθοφυλακή πέρασε μέσα στη διάταξη. Η καρδιά του καθενός τώρα χτυπούσε, φούσκωνε απ' την καρτερικότητα. Υπεύθυνος για τους κτύπους της κάθε καρδιάς ήμουν εγώ. Μα και το δικό μου το χέρι δεν έτρεμε; μην ξεγελαστεί ο δάκτυλος που κρατούσε τη σκανδάλη, μην τυχόν αστοχήσει και δώσει το σύνθημα πριν απ' την κατάλληλη στιγμή; Βλέπω τον πολίτη να βαδίζει μπροστά, ξοπίσω το δεύτερο, τρίτος ο Ιταλός και κατά σειρά οι άλλοι. Απ' το σημείο που κατείχα, αν μπορούσα να μετρήσω, ο Ιταλός δεν θα 'χε περισσότερο από δύο βήματα απ' το ανάχωμα. Όμως έκαμα τους εξής υπολογισμούς. Ας περάσουν οι 5-6 Ιταλοί το ανάχωμα, αρκεί να μπει όλη η φάλαγγα στη διάταξή μας, έτσι που να μην μπορέσουν τα τμήματά τους να καβαλήσουν το αντέρισμα για πλευροκόπημά μας. Πάνω στις σκέψεις αυτές, που σχεδόν το δάχτυλο θα πατούσε τη σκανδάλη για το συνθηματικό της έναρξης του πυρός, δεν πρόλαβε και το σύνθημα το αρχίζει ο Ολύμπιος, σκοτώνοντας τον επιλοχία Καραμπενιέρο αρχιφασίστα, ο οποίος έκαμε ό,τι ήθελε στην Καλαμπάκα, παρόλο που στην πόλη υπήρχε τάγμα με διοικητή και επιτελεία. Ό,τι έλεγε αυτός, αυτό και γινόταν. Απ' ό,τι μάθαμε αργότερα, ήταν δική του διαταγή να κινηθεί το τάγμα προς τα Χάσια και δική του εκλογή προς το χωριό Μερίτσα ή Οξύνεια, γιατί τα Χάσια είχαν αρνηθεί προ καιρού να πληρώσουν τη δεκάτη, φορολογία των αρχών κατοχής. Ακόμα αυτός ήταν γαμπρός Καλαμπακιώτη και το γυναικοσώϊ του ήθελε να εκδικηθεί κάποιους χωρικούς της Μερίτσας. Ο αρχιφασίστας επιλοχίας έπεσε νεκρός με την πρώτη ντουφεκιά. Τι είχε γίνει: Ο σύνδεσμος χωριάτης είδε τον αντάρτη κρυμμένο και λίγο τaráχθηκε. Ο φασίστας επιλοχίας το αντιλήφθηκε αυτό και ταυτόχρονα ερεύνησε το μέρος, το δε μάτι του έπεσε πάνω στο Ολύμπιο. Θέλησε να προτείνει το πιστόλι του, όμως η σκαν-

δάλη του Ολύμπιου ήταν πανέτοιμη και ξάπλωσε κάτω τον επιλοχία, χωρίς να περιμένει το συνθηματικό, ενώ ταυτόχρονα ετοιμαζόμουν κι εγώ να πυροβολήσω. Άναψε η μάχη. Το τι έγινε ήταν απερίγραπτο. Τα Χασιοτόπουλα που 'ταν από την πλευρά τη δική μου, προέρχονταν κυρίως απ' τ' Αντιχάσια, στα ανατολικά Χάσια έχω περιγράψει πιο πάνω πως ο λαός αυτός ενθουσιάζεται στη μάχη, είναι δε και καλός σκοπευτής. Σηκώθηκαν όρθιοι εύστοχα χτυπούσαν τον εχθρό, ορμούσαν σαν αετοί πάνω στους διαλυθέντες Ιταλούς, πραγματοποιούσαν τις υποδείξεις μου χτυπώντας κυρίως αξιωματικούς, προσέχοντας τους όμηρους πολίτες, που είχαν πάρει οι Ιταλοί. Η μάχη μαινόταν μέχρι το απόγευμα. Μια διμοιρία Ιταλών που δεν είχε μπει στη διάταξη μας κινήθηκε προς το αντέρισμα να πλαγιάσει τις δυνάμεις μας. Αμέσως τρέχω στην εφεδρεία μας. Όμως τι να δώ, ο Κωσταράς ήταν μεθυσμένος. Είχε οικονομήσει ένα παγούρι τσίπουρο και την ώρα που οι μαχητές μάχονταν σαν τα λιοντάρια, αυτός έπινε και μεθούσε. Αμέσως αφαιρώ τη διοίκηση από τον Κωσταρά και τοποθετώ άλλον στη θέση του. Τα παιδιά περίμεναν μ' αγωνία, τότε θα δοθεί η δυνατότητα να πάρουν μέρος στη μάχη. Τρέχουν αμέσως προς την κατεύθυνση που τους έδωσα, και γω μαζί τους. Πραγματικά οι Ιταλοί, είχαν προχωρήσει προς το αντέρισμα και κατέλαβαν ένα υψωματάκι πιο χαμηλά από το αντέρισμα. Μόλις τους διέκριναν οι αντάρτες, άρχισαν να τους βάλουν, όμως το Σεντετιέν οπλοπολυβόλο έκαμε συνέχεια εμπλοκή και δεν έβαζε κατά ριπάς. Κατέφθασα κι εγώ, άρχισα να κατηγορώ το σκοπευτή, γιατί να μη βάζει κατά ριπάς. - Δεν λειτουργεί καπετάνιε, μου λέει. Τρέχω το παίρνω μόνος μου. Προσπαθώ να βάλω κι εγώ, όμως το παλιοσκουριασμένο πού να πειθαρχήσει. Βλέπω πως οι Ιταλοί προσπαθούν να κινηθούν προς την κατεύθυνσή μας και βοριότερα για υπερφαλάγγισή μας. Νευριάστηκα, θυμάμαι. Το πέταξα στα κλαριά. Καλώ αμέσως όλους τους άνδρες, τους παρατάσω και με παράγγελμα βάλουμε για να δείξουμε πως έχουμε αυτόματο. Οι Ιταλοί δεν κινούνται τώρα, τι υπέθεσαν ποιος ξέρει. Καλώ το διμοιρίτη και του λέω να εφαρμόσει αυτή την τακτική στη βολή, όμως οικονομία στις σφαίρες, να μην ενεργεί αν δεν βλέπει κινήσεις του εχθρού. Έτρεξα αμέσως πίσω, να δω μην μας παρουσιαστεί καμία άλλη κατάσταση στο κυρίως μέτωπο της μάχης. Τα πυρά σαν να λιγόστεψαν κάπως. Η μέρα έφυγε, άρχισε να νυχτώνει και όσο πλησίαζε το σκότος, τόσο τα πυρά λιγόστευαν. Κάλεσα τον Τζαβάρα και τους διοικητές των διμοιριών, να δούμε 'σε ποια κατάσταση βρισκόμασταν και να αποφασίσουμε τι θα γίνει τη νύχτα. Κανένας δεν ήταν σε θέση να περιγράψει την κατάσταση που επικρατούσε στους Ιταλούς, όπως την είδαμε την άλλη μέρα. Αποφασίσαμε να αποσυρθούμε από το πεδίο της μάχης στο επόμενο αντέρισμα και εκεί ν' αναπαυθούν οι άνδρες μας, παίρνοντας τ' ανάλογα μέτρα ασφάλειας και ελέγχοντας με περιπολίες το πεδίο της μάχης. Πριν χαράξει ξεκινήσαμε πάλι για το πεδίο της μάχης, να εξετάσουμε πια κατάσταση επικρατεί και αν χρειαστεί, να συνεχίσουμε τη μάχη για να εξασφαλίσουμε πιο πολλά λάφυρα σε οπλισμό. Τώρα είχαμε πολύ καλύτερο οπλισμό σε σύγκριση με πρώτα, αρπαχθέντα απ' τον εχθρό. Τη νύχτα κατόρθωσα και πήρα επαφή με το τμήμα Ζαράλη. Πρότεινα να μείνει εκεί και το πρωί να 'χουμε κοινή ενέργεια - αν τυχόν υπάρχουν αντιστάσεις του εχθρού, γιατί με κάθε θυσία θα πρέπει να εισχωρήσουμε στο πεδίο της μάχης, για να πάρουμε λάφυρα σε οπλισμό και πυρομαχικά. Η κατάσταση των Ιταλών στο πεδίο της μάχης ήταν τραγική. Τα Χασιοτόπουλα εφαρμόζοντας τις υποδείξεις μου, πρώτα σκόπευαν και σκότωναν τους αξιωματικούς. Νεκροί - όλοι τους οι αξιωματικοί. Ο ταγματάρχης, οι λοχαγοί, οι διμοιρίτες. Βρέθηκε μόνο ζωντα-

νός ο γιατρός του Τάγματος, ανθυπίατρος, που μας διηγούνταν την άλλη μέρα με θαυμασμό την ορμητικότητα των ανταρτών, όπως πολύ επίσης μιλούσε για την ευστοχία τους. Το πρωί οι Ιταλοί που είχαν μείνει ζωντανοί, μόλις άκουγαν το πλησίασμα των ανταρτών, έβγαζαν άσπρα μαντήλια και φώναζαν ΜΠΕΛΑ-ΓΚΡΕΤΣΙΑ, παραδίνονταν, παραδίνοντας μ' ευχαρίστηση και τον οπλισμό τους. Αντίσταση θέλησε να προβάλει μόνο η διμοιρία που 'χε προχωρήσει οργανωμένη χωρίς διμοιρίτη με την πρωτοβουλία ενός λοχία, προς το αντέρισμα. Όμως τίποτα δεν μπόρεσε να κάμει, γιατί οι αντάρτες τους έπιασαν προτού προλάβουν να προβάλουν ισχυρή αντίσταση, έτσι όπως είχαν ενθουσιαστεί. Ώρα 10 το πρωί την άλλη μέρα, είχαμε γίνει κύριοι του πεδίου της μάχης. Πρώτος και καλύτερος ο Ζαραλής σήμερα, γιατί δεν είχε σφαίρες. Έτρεξε στα λάφυρα γιατί δεν είχε φόβους. Πραγματικά στο πεδίο της μάχης σ' έπιανε ανατριχίλα. Παντού πτώματα. Εδώ ο ταγματάρχης που την είχε κατάστηθα, πιο κάτω ο λοχαγός της εμπροσθοφυλακής, δίπλα πιο πάνω άλλος Λοχαγός και πιο πάνω άλλος Λοχαγός. Στρατιώτες τα μπρούμυτα, τ' ανάσκελα, άλλοι χωμένοι στο ρέμα και στο νερό που τώρα περνούσε από πάνω τους, άλλος ακουμπισμένος σ' ένα κοτρώνι. Όμως βρέθηκε ο καθένας τους. Τώρα έμπαινε τό' καθήκον: τακτοποίηση των αιχμαλώτων, περισυλλογή με ταχύτητα των λαφύρων και ιδιαίτερα του οπλισμού, γρήγορη εξασφάλισή τους, επιστροφή των αρπαχθέντων ειδών απ' το χωριό στους κατόχους των, τοποθέτηση δυνάμεων για παρακολούθηση και αντιμετώπιση σε περίπτωση κίνησης του εχθρού. Ο Ζαραλής σήμερα όρμησε στο πεδίο της μάχης, περισυνέλεξε όσα μπόρεσε απ' τα λάφυρα, τα φόρτωσε στα λαφυραγωγημένα μουλάρια, συμάζεψε όσους αιχμαλώτους μπόρεσε, πήρε το τμήμα του και ανηφόρισε για το χωριό Αγνατιά. Τον ειδοποίησα να προετοιμάσει την τακτοποίησή μας στο χωριό, πολύ πιο ψηλά καλή παρατήρηση και με ορισμένες μόνο προσβάσεις. Τώρα ήταν δύσκολο να οργανώσει και το δικό του τμήμα. Ο Τζαβάρας σαν συνιδιοκτήτης μου αυτή τη φορά δεν ξέφυγε από κοντά μου. Έτρεχε πάνω-κάτω, έβαζε τα τμήμα (ομάδες) στη σειρά, τακτοποιούσε τα λάφυρα. Σε μένα μπήκε το ζήτημα τι θα γίνει με τους βαριά τραυματίες Ιταλούς και τη μεταφορά των δικών μας νεκρών. Όσοι τραυματίες Ιταλοί ακολουθούσαν, τους φορτώσαμε κοντά στους άλλους αιχμαλώτους. Η μέρα γρήγορα θα τελείωνε. Η φάλαγγα όλο και προχωρούσε. Ήταν για μας τώρα ένα ευχάριστο θέαμα. Μια φάλαγγα που έμοιαζε σαν σύνταγμα, μπερδεμένη με αντάρτες, αιχμαλώτους, χωριάτες με φορτωμένα στα ζώα λάφυρα. Πότε την έβλεπες και πότε την έχανε μέσα στις χαραδρίτσες του ανηφορικού δρόμου.

Απ' τα παρατηρήτρια καμιά κίνηση του εχθρού, τα οποία αποσύραμε μόλις αποτραβήχθηκε η φάλαγγα. Έπρεπε όμως να βάζουμε τη φάλαγγα να προχωρεί, γιατί εκεί πάνω στο χωριό άλλα προβλήματα είχαμε, όπως τακτοποίηση και φρούρηση των αιχμαλώτων, στρατοπέδευση και όρους ανάπαυσης των μαχητών μας, τακτοποίηση και απόκριση των λαφύρων που πλεόναζαν, ηθική ικανοποίηση των χωρικών που βοήθησαν, εξέταση του προβλήματος των εφεδρικών ομάδων και μελέτη αντιμετώπισης, σε περίπτωση που κινηθεί ο εχθρός, με εκλογή κατάλληλης τοποθεσίας. Μ' αυτές τις σκέψεις προχωρούσα στην ουρά της φάλαγγας. Ανηφορίζοντας φθάσαμε στο χωριό. Πήγαμε σ' ένα σπίτι που 'χε καθοριστεί για τη διοίκηση. Μας πρόσφεραν ένα ευχάριστο δωμάτιο. Κάθησαν οι σύντροφοι. Εγώ πήρα τον Ζαραλή και βγήκαμε να δούμε πώς τακτοποιήθηκαν τα ανταρτάκια, τι απέγινε με τους αιχμαλώτους, πώς τακτοποιήθηκαν τα λάφυρα. Να δώσουμε εντολή να φύγουν οι χωριάτες με τα ζώα, που βοήθησαν στη

μεταφορά των λαφύρων, για να μην επιβαρυνθεί η Αγγαντιά σε τροφοδοσία. Αυτούς να τους ευχαριστήσουμε, να εφοδιάσουμε με οπλισμό τις εφεδρικές ομάδες των πλησίον χωριών και να τους στείλουμε στα χωριά τους. Να τακτοποιηθούν οι εφεδρικές ομάδες των απομακρυσμένων χωριών σε σπίτια και τέλος να τακτοποιήσουμε φυλάκια γύρω στα υψώματα.

Αφού τελειώσαμε όλες τις δουλειές, γυρίσαμε στη διοίκηση. Εκεί όλοι μαζί αποφασίσαμε να μιλήσουμε στους αιχμαλώτους, που είχαν τακτοποιηθεί στο σχολείο του χωριού για διανυκτέρευση. Τούτο το σχολείο είχε μια ευρύχωρη αίθουσα και άλλα μικρά δωματιάκια.

Έπρεπε τους αιχμαλώτους να τους δημιουργήσουμε μια εντύπωση ότι εμείς σαν αντάρτες δεν είμαστε οι αγριάνθρωποι που τη νύχτα θα τους σφάξουμε σαν τα πρόβατα. Όπως μας εξήγησαν αργότερα, έτσι μας παρίσταναν οι αξιωματικοί τους, πως ο αντάρτης είναι άγριος άνθρωπος, με γένια και κόκκινα μάτια, με μια χαντζάρα και κείνο που ξέρει είναι να κόβει τα κεφάλια των αντιπάλων του. Πρότεινα να γράψει ένα λόγο ο Μαχιάς σαν δικηγόρος και να τον εκφωνήσει στους αιχμαλώτους. Ο Αδαμάντιος έκαμε πως δέχθηκε, γιατί κι αυτός είχε σχέσεις με τη Νομική, όπως έλεγε. Τότε πρότεινα να τον συντάξουν από κοινού Μαχιά-Αδαμάντιος. Την εκφώνηση στα Ελληνικά αποφασίστηκε να την κάμει ο Αδαμάντιος, επειδή ήταν πιο βροντόφωνος από άλλους. Διερμηνέας χρησιμοποιήθηκε ένας έφεδρος αξιωματικός, Ασημακόπουλος, που ήξερε τα γαλλικά, ένας δε Ιταλός από τα γαλλικά τα ξαναμετάφραζε στα Ιταλικά. Όταν μπήκαμε στο σχολείο να τους μιλήσουμε, οι Ιταλοί ήταν όλοι τους στη μεγάλη αίθουσα στριμωγμένοι ο ένας πάνω στον άλλο από φόβο, γιατί νόμιζαν πως μπήκαμε σαν διοίκηση να πάρουμε όσους θέλουμε και να τους εκτελέσουμε. Σηκώθηκαν όλοι όρθιοι και μας κοίταζαν σαν να ζητούσαν ελεημοσύνη, να μην σκοτώσουμε κανέναν, γιατί δεν φταίνει αυτοί. Είχαμε οικονομήσει 3-4 γκαζόλαμπες για να βλέπουμε μέσα στο σκοτάδι.

- Αδέλφια μας, άρχισε η εκφώνηση, δεν έχουμε τίποτα μαζί σας. Ξέρουμε πως και σεις είστε παιδιά ενός γειτονικού λαού της Ελλάδας. Δεν πολεμάτε εθελοντικά, δεν πολεμάτε για ιδιωτικά σας συμφέροντα. Σας έφεραν εδώ να πολεμήσετε, εκείνοι που έχουν υψηλά συμφέροντα, ενώ οι ίδιοι δεν παίρνουν μέρος στον πόλεμο. Ξέρουμε πως σας περιμένουν manáδες, αδελφούλες, γυναίκες σας, παιδιά σας. Δεν έχετε τίποτα εναντίον μας, όπως κι εμείς δεν έχουμε τίποτα προσωπικά με σας. Μισούμε κι εμείς εκείνους που δημιουργούν τους πολέμους. Είμαστε μαζί σας, αδέλφια... Από σας απαιτούμε, αύριο που θα επιστρέψετε στα τμήματά σας, να πείτε αυτά που ακούτε απόψε εδώ και στους άλλους αδελφούς σας, πως θα πρέπει να αγωνιστείτε να σταματήσει ο πόλεμος για να επιστρέψετε όσο το δυνατόν πιο γρήγορα στα προσφιλή σας πρόσωπα κ.τ.λ.

Το τι επακολούθησε σε κείνην την αίθουσα εκείνο το βράδυ ήταν συγκινητικό, ήταν απεριγράπτο. Οι μαραζωμένοι Ιταλοί σηκώθηκαν όλοι, αναζωογονήθηκαν. Άρχισαν να φωνάζουν ΜΠΕΛΑ ΓΚΡΕΤΣΙΑ, χύθηκαν επάνω μας και με κλάματα, άρχισαν να μας φιλούν. Πάτησαν τους φακούς που είχαν πολλοί μαζί τους. Οι δέσμες από τους φακούς που περιφέρονταν μέσα στην αίθουσα, έδωσαν μια λάμψη που μου θύμιζε μια γιορταστική νύχτα σε κάποια πόλη. Τώρα εύκολα διέκρινες τα πρόσωπα όλων. Όλοι τους, στη γλώσσα τους φώναζαν κάποια ευχαρίστηση και υπόσχεση. Δεν ξέραμε τη γλώσσα τους, όμως από τις κινήσεις των χεριών τους και την εκδήλωση των προσώ-

10

πων τους το καταλάβαινες χωρίς τη γλώσσα να ξέρεις. Τους μετρήσαμε και βρήκαμε πως ήταν 166 αιχμάλωτοι. Πόσοι ήταν οι νεκροί στη μάχη, δεν είναι σε θέση να δώσει κανείς ακριβή αριθμό. Κανένας δεν πρόλαβε να μετρήσει ή δεν μπορούσε να σκεφθεί να μετρήσει τους νεκρούς στο πεδίο μάχης, γιατί η μάχη έγινε με πολυάνισες δυνάμεις και μέσα. Μετά από τη μάχη και τη νίκη μας, σ' όλους έμπαινε το καθήκον να συγκεντρώσουμε τα λάφυρα, γιατί αν κινούνταν δυνάμεις του εχθρού, ίσως να χάναμε κι' αυτά. Για το ιστορικό, οι νεκροί θα βγούν από τη δύναμη που είχε το Τάγμα στην επιχείρηση. Οι αιχμάλωτοι μας είπαν πως η δύναμη ήταν 380 περίπου άνδρες. Εξ αυτών 166 αιχμάλωτοι, δύο φασισόμουτρα εκτελέσαμε εμείς, 6 έφυγαν από το πεδίο της μάχης άοπλοι για την Καλαμπάκα. Όμως τους σκότωσαν οι τσομπαναραίοι με τις γκλίτσες και μόνον ένας κατόρθωσε να φθάσει μέχρι την Καλαμπάκα για μαρτυρία. Οι υπολοίποι ήταν νεκροί στο πεδίο της μάχης. Αριθμός, που από την πρώτη ματιά φαίνεται πως δεν ανταποκρίνεται στην πραγματικότητα. Όμως έτσι έγιναν πραγματικά τα πράγματα στη μάχη της Μεριτίσας. Λάφυρα: ένας όλμος των 82 χιλ., τρία βαριά πολυβόλα. Όλα αυτά πάρθηκαν από τους χωριάτες στα σπίτια τους. Αργότερα, όταν ο εχθρός έκαιγε τα χωριά τους, κήκαν και τούτα μέσα στα σπίτια. Στα χέρια μας 11 οπλοπολυβόλα, 5 μικροί ολμίσκοι, 17 ημιαυτόματα, αρκετά πιστόλια, 270 περίπου ιταλικά ατομικά όπλα, 6 φορτία σφαίρες, 3 φορτία χειροβομβίδες, 3 κάσες βλήματα οπλων, 6 ιταλικά μουλάρια, ιματισμός, τρόφιμα, φαρμακευτικό υλικό και μια σειρά άλλα πράγματα. Όσα πήραν οι άνδρες απ' τα λάφυρα, τ' αφήσαμε μαζί τους. Τα υπόλοιπα τα ξεφορτώσαμε σ' ένα ακραίο σπίτι. Πήγαμε να ξεκουραστούμε και μεις. Ζητήσαμε απ' τα τμήματα να μας αναφέρουν και τις δικές μας απώλειες και μετά να προβούμε στην απόκρυψη του οπλισμού. Θα έπρεπε να καταπιαστούμε και με την ταφή των νεκρών μας.

Δικές μας απώλειες: 7 νεκροί στο πεδίο της μάχης και δύο τραυματίες, ο ένας μάλιστα πολύ ελαφρά.

Αφού τακτοποιήσαμε όλα τα παραπάνω, πήγαμε να ξεκουραστούμε, να τσιμπήσουμε και κάτι...